

# Obsah.

## Díl první. Vědy přírodní a duchové.

- I. Dvojitý pojem přírody . . . . . 3  
1. Víra ve vědu bez předpokladů (3) — 2. Předpoklady přírodních věd u scholastiků (3) — 3. a u filosofů renaissančních (4) — 4. Spinozova a Hobbesova nauka o přirozeném právu (5).
- I. Příroda a svoboda u Kanta . . . . . 6  
5. Čirý a praktický rozum (6) — 6. Kantův pojem přírody (7) — 7. Metodologický význam rozlišení svobody od přírody (9).
- I. Příroda a duch u Diltheye . . . . . 9  
8. Nutnost odlišiti vědy přírodní od duchových (9) — 9. Základ rozlišení Diltheyova (10) — 10. Metodologická vadnost tohoto rozlišení (10) — 11. Jeho vlastní smysl: uznání dvou světů (11).
- V. Příroda a účel u Stammlera . . . . . 12  
12. Kausalita a teleologie jako základ nauky o dvou světech (12) — 13. a jako základ nauky o dvou metodách (13) — 14. Stammlerovo učení o účelových vědách (14) — 15. Vlastní pohnutky k odlišení věd duchových od přírodních (16).

## Díl druhý. Vědy exaktní, nomothetické a idiografické. Intuice.

- I. Racionalism a empirism . . . . . 18  
1. Základ rozlišování (18) — 2. Empirism pozitivistický a idealistický (19) — 3. Apriorní podmínky poznání (20) — 4. Jejich vztah k předmětu poznání (konstitutivní kategorie) (22) — 5. Kategorie existence a kategorie platnosti (24).
- I. Vědy exaktní . . . . . 27  
6. Racionální povaha exaktních věd (27) — 7. Jejich vztah ke skutečnosti (27) — 8. Exaktní zákony přírodní a společenské (28) — 9. Metoda kritická (30).
- I. Vědy nomothetické . . . . . 31  
10. Pojem a metodické rozdělení věd empirických (31) — 11. Zjednodušování skutečnosti abstrakcí (33) — 12. Empirické zákony (35) — 13. Metoda systematická (36).
- V. Vědy idiografické . . . . . 37  
14. Problém metodologie idiografických věd (37) — 15. Zjednodušování skutečnosti individualisací (38) — 16. Rickertovy vědy kulturní a Diltheyovy vědy duchové (40) — 17. Idiografické pojmy. Zákony vývojové (43) — 18. Metoda genetická (45).
- V. Intuice . . . . . 47  
19. Idiografické pojmy a skutečnost (47) — 20. Bergsonova intuice a Rickertova individualisace (48) — 21. Irracionálnost intuice (50).

## Díl třetí. Objektivnost, hodnota a věda.

- I. Pojem objektivnosti . . . . . 53  
1. Poznatek a zážitek. Jednání pohnutkou k poznání (53) — 2. Objektivnost jako prostorová relace (56) — 3. Objektivnost psychologických poznatků (58) — 4. Objektivnost a obecné uznání (58) — 5. Objektivnost jako hodnota poznatku (59).

II. Hodnota pravdy podmínkou poznání . . . . .	60
6. Pravda jako hodnota (60) — 7. Apriornost hodnoty pravdy (62) — 8. Objektivnost hodnoty pravdy (63) — 9. Námitky pragmatismu proti objektivnosti pravdy (64) — 10. Příroda jako ideál pravdy (68).	
III. Význam hodnoty krásna a dobra pro poznání . . . . .	71
11. Hodnota krásna podmínkou objektivního vnímání estetického (71) — 12. Hodnota dobra podmínkou objektivního rozhodování (74) — 13. Kul- tura jako ideál dobra (78) — 14. Kultura a příroda (79) — 15. Povin- nost a kausální souvislost (80) — 16. Exaktní a pozitivní vědy kulturní (81).	
IV. Hodnota a věda . . . . .	83
17. Dogmatický význam rozlišování hodnot (83) — 18. Rozdíl mezi vědami teoretickými a praktickými (85) — 19. Srovnání s rozlišením Kantovým, Diltheyovým a Stammlerovým (89).	

### Díl čtvrtý. Zařadění a rozčlenění věd právních.

I. Základy rozčlenění věd . . . . .	92
1. Metodologie exaktní a pozitivní (92) — 2. Předmět vědy a vědecká metoda (93) — 3. Naivní a vědomá tvorba poznatků (94) — 4. a roz- hodnutí (97) — 5. Praktické vědy přírodní (101) — 6. Teoretické vědy kulturní (104) — 7. Praktické vědy kulturní (110).	
II. Zařadění věd právních . . . . .	112
8. Právo jako předmět vědy, jako vědecká metoda a jako forma myš- lení (112) — 9. Otázka vynutitelnosti práva (113) — 10. Technické pojímání práva (117) — 11. Otázka platnosti práva (118) — 12. Norma- tivní pojímání práva (120) — 13. Povšechná charakteristika prá- va (122) — 14. Právo, etika a mrav (125) — 15. Právo přirozené, zvy- kové, zákonné a právnícké (128) — 16. Nauka o pramenech práva (130) — 17. Pravdivost poznatku a spravedlnost rozhodnutí (133) — 18. Různotvárnost věd právních a nemožnost je jednotně zařaditi (136).	
III. Rozčlenění právních věd . . . . .	137
19. Exaktní poznatky právnícké. Právo přirozené a právní dogma- tika (137) — 20. Teoretické vědy o právu. Historie a sociologie (139) — 21. Praktické vědy právní. Jurisprudence, politika a právní věda v užším slova smyslu (143) — 22. Metodový synkretism v právní vědě (143).	

# O b s a h.

## Díl první. Směry teoretické.

### 1. Směr historický.

- I. Učení Bergbohmovo . . . . . 7  
1. Historism romantický a pozitivistický (7) — 2. Úkol spisu Bergbohmova (7) — 3. Právnícký dualism (8) — 4. Rozdíl mezi právem přirozeným a pozitivním (9).
- II. Objektivnost pozitivního práva . . . . . 10  
5. Bergbohmův pojem objektivnosti (10) — 6. Právo jako zjev a způsob, jak si je uvědomujeme (11) — 7. Metodický omyl Bergbohmův (11) — 8. Vady jeho pojmu objektivnosti (12) — 9. Objektivnost poznatků exaktních (13).
- III. Nedostatečné rozlišování mezi existencí a platností . . . 14  
10. Působnost a platnost (14) — 11. Trojí vztah subjektu k objektu (15) — 12. Splývání existence s platností při realistickém způsobu myšlení (16).
- IV. Bergbohmova metoda metodou idiografickou . . . . . 17  
13. Teoretický ráz Bergbohmovy vědy právní (17) — 14. Metodické podmínky individualisace právních norem (18) — 15. Individualisace právních norem u Bergbohma (20) — 16. Bergbohmův realism příčinou nejasností v jeho učení (21) — 17. Splývání existence s platností při idiografickém způsobu myšlení (22).
- V. Meze historické metody právnícké . . . . . 22  
18. Historická metoda, právo, zákon a zvyk (22) — 19. Zákon a právo v historické vědě právní (24) — 20. Logická jednotnost právních norem kriteriem jejich objektivnosti (25) — 21. Rozpor mezi požadavkem jednotnosti a požadavkem empirie (26).
- VI. Nauka o t. zv. mezerách v právu . . . . . 28  
22. Bergbohmovo učení o prostoru prostém práva (28) — 23. Trojí smysl slova „mezera“ ve vědě (28) — 24. Bergbohmovo odůvodnění nemožnosti mezer v právu (29) — 25. Nesouhlas mezi ním a Bergbohmovými metodickými předpoklady (30).
- VII. Charakteristika směru historického . . . . . 31  
26. Věda není odkázána na jedinou metodu (31) — 27. Metodový singularism základní chybou Bergbohmovou (32) — 28. Z něho vyplývající záměna práva se zákonem (33) — 29. Existence a platnost kulturního zjevu (34) — 30. Kulturní vědy teoretické a praktické (35) — 31. Přejít od idiografického směru k technickému (36) — 32. Bergbohm podává jen metodologii dějin práva (37).

### 2. Směr sociologický.

- I. Jednostrannost směru historického . . . . . 38  
33. Nedostatky historismu jako směru teoretického (38) — 34. i jako směru praktického (39).
- II. Učení Ehrlichovo . . . . . 40  
35. Předmět právní vědy (40) — 36. Vnitřní řád společnosti, norma rozhodovací a právo státní (42) — 37. Vznik právního pravidla (42) — 38. Nauka o spravedlnosti (43) — 39. Právo a život společenský (44).

III. Teoretický ráz metodologie Ehrlichovy . . . . .	45
40. Právní vědě jde jen o to co jest (45) — 41. Základem jejím jest empirie (46) — 42. Rozdíl mezi sociologií a jurisprudencí (47) — 43. Postup nomothetický a normativní, existence a platnost (47) — 44. Dvoji způsob zobecňování myšlenkových výtvorů (48).	
IV. Ehrlichův pojem spravedlnosti . . . . .	49
45. Nemožnost řešiti otázku spravedlnosti v rámci teoretické vědy (49) — 46. Citová „spravedlnost“ Ehrlichova (50) — 47. Vědecké předvídání a spravedlnost (51) — 48. Vývojové zákony a spravedlnost (53).	
V. Právní norma a skutečnost . . . . .	54
49. Konkretní předmět právní vědy (54) — 50. Jen individuální zjevy jsou konkrétní (55) — 51. Individuální (idiografický) pojem a skutečnost (56) — 52. Právo jako morfologie společnosti (56) — 53. Metodický ráz Ehrlichovy právní skutečnosti (57) — 54. Praktický ráz právní skutečnosti (59).	
VI. Právotvorná moc skutečnosti . . . . .	61
55. Otázka skutková a otázka právní (61) — 56. Právo právníké (62) — 57. Jeho poměr k právu státovému (64) — 58. Skutečný děj a právo (65).	
VII. Charakteristika směru sociologického . . . . .	67
59. Sociologický směr Ehrlichův a směr novohistorický (67) — 60. Přeceňování teoretického způsobu myšlení (68) — 61. Z něho vyplývající nedostatky metodologie Ehrlichovy (69).	

## Díl druhý. Směry exaktní.

### 1. Směr přirozenoprávní.

I. Racionalism ve vědách společenských . . . . .	71
1. Empirism a racionalism (71) — 2. Různé formy racionalismu (71) — 3. Racionalism exaktních věd (73) — 4. Exaktní poznatky společenské (73) — 5. Exaktní, teoretické a praktické vědy (74).	
II. Stammlerův pojem práva . . . . .	75
6. Obsah a forma právních myšlenek (75) — 7. Čirý pojem práva (76) — 8. Kriatika Stammlerova čirého pojmu práva (77) — 9. Vnímání a chtění (78) — 10. Chtění jako složka exaktního pojmu (78) — 11. Empirický ráz Stammlerova pojmu práva (80) — 12. Subjekt chtějící a subjekt poznávající (80) — 13. Nedostatky Stammlerova pojmu práva (81).	
III. Stammlerova idea práva . . . . .	82
14. Pojem a idea (82) — 15. Správné vnímání a správné chtění (83) — 16. Formální ráz práva (85) — 17. Myšlenka účelu v právu (87) — 18. Stammlerovo rozlišení ideje od pojmu práva (88) — 19. Svobodné chtění, sociální ideál, správné právo (90) — 20. Nedostatky Stammlerovy ideje práva (92).	
IV. Vlastní smysl učení o ideji práva . . . . .	92
21. Binderova kritika učení Stammlerova (92) — 22. Nedostatky Binderovy ideje práva (93) — 23. Idea jako jednotný způsob tvorby práva (94) — 24. Jednostrannost Stammlerovy ideje práva (95).	
V. Stammlerův pojem objektivnosti . . . . .	98
25. Dvojakost Stammlerovy antithesy objektivní-subjektivní (98) — 26. Směšování tohoto rozdílu s rozdílem mezi systematickým a genetickým postupem (99) — 27. Pojmový realism z toho vznikající (100) — 28. Směšování konstitutivních kategorií práva s metodologickými formami právní vědy (103) — 29. Poznávání a používání forem myšlení (105) — 30. Splývání vědy s metodologií, noetikou a metafysikou (108).	

VI. Stammlerovo učení o pozitivním právu . . . . .	109
31. Právo pozitivní a platné (109) — 32. Kritika Stammlerova pojmu pozitivního práva (110) — 33. Psychologie a nauka o platném právu (111) — 34. Kritika Stammlerova učení o platném právu (112) — 35. Kriterion správných poznatků o právu (113) — 36. Kriterion správného práva (117) — 37. Stammlerův metafysický, individualistický racionalism (117).	
<b>2. Směr dogmatický.</b>	
I. Rozdíl mezi směrem přirozenoprávním a dogmatickým . . . . .	119
38. Individualistický racionalism Stammlerův důsledkem realistického způsobu myšlení (119) — 39. Správnější rozlišování mezi obsahem a formou u Kelsena (119) — 40. Možnost exaktní vědy právní ne přirozenoprávní (120).	
II. Učení Kelsenova . . . . .	121
41. Rozlišování mezi tím, co jest, a tím, co má být (121) — 42. To, co být má, a vůle (122) — 43. Norma etická a právní (123) — 44. Výhradná přípustnost normativního chápání v právu (123) — 45. Kelsenovo normativní a Stammlerovo teleologické chápání práva (124) — 46. Právo jako vůle státu (125) — 47. Neudržitelnost imperativní teorie právní (126) — 48. Trest a exekuce jako obsah vůle státu (126) — 49. Nedostatky Kelsenova pojmu formálnosti práva (127) — 50. Stát jako subjekt povinností (128) — 51. Subjektivní právo a povinnost (129) — 52. Stát, právní řád, orgán (130).	
III. Kelsenův pojem objektivnosti práva . . . . .	131
53. Antithesa objektivní-subjektivní u Kelsena a Stammlera (131) — 54. Objektivnost pozitivního práva (131) — 55. Trojí důvod pro objektivnost práva (133) — 56. Heteronomnost práva a autonomnost morálky (133) — 57. Subjektivní-objektivní a individuální-generální (135) — 58. Objektivnost vůle státu (136).	
IV. Exaktní prvky v učení Kelsenově . . . . .	138
59. Formální ráz právních norem (138) — 60. Konstrukce exaktní a právní (141) — 61. Empirický realism a kritický idealism v právní vědě (143).	
V. Exaktní, normativní a technické chápání práva . . . . .	145
62. Věda exaktní a pozitivní (145) — 63. Normy myšlení a normy jednání (146) — 64. Empirický prvek v Kelsenově pojmu práva (147) — 65. Chápání technické a normativní (148).	
VI. Charakteristika učení Kelsenova . . . . .	150
66. Předpoklady metody Kelsenovy (150) — 67. Nutnost předpokladu pozitivnosti (151) — 68. Zúžení obzoru právní vědy tímto předpokladem (152) — 69. Nutnost předpokladu neomylnosti státu ve věcech práva (153) — 70. Pozitivní norma jako konvenční obsah exaktních poznatků (154) — 71. Poměr učení Kelsenova k historickému, sociologickému, přirozenoprávnímu a praktickému směru (154).	

### Díl třetí. Směry praktické.

#### 1. Směr teleologický.

I. Potřeba a možnost objektivních praktických poznatků . . . . .	157
1. Nedostatky teoretických a exaktních poznatků (157) — 2. Možnost objektivních praktických poznatků (157) — 3. Námítky proti objektivnosti praktických poznatků (159) — 4. Nemožnost vyhovět potřebě praktických poznatků genetickým výkladem (160) — 5. Hypostasování hodnoty (161) — 6. Relativism jako důsledek toho (162).	

II. Učení Eyckenovo . . . . .	163
7. Eyckenův positivism (163) — 8. a jeho pojem skutečnosti (164) — 9. Právo formované a skutečné (165) — 10. Logický a teleologický způsob myšlení (165) — 11. Pojem účelové příčiny (166) — 12. Zákon a právní skutečnost (167) — 13. Metodické základy učení Eyckenova (167).	
III. Positivistický ráz učení Eyckenova . . . . .	168
14. Zkušenost jediným pramenem právnických poznatků (168) — 15. Metoda deduktivní a praktická (168) — 16. Reálnost potřeb (169) — 17. Nesouhlas tohoto učení s učením o právu (170) — 18. Úsudek logický a praktický (171) — 19. Psychologický a logický způsob chápání práva (172) — 20. Eyckenův realism (173).	
IV. Myšlenka účelnosti u Eyckena a Brütta . . . . .	175
21. Účel tvůrcem práva (175) — 22. Utilitarism Eyckenův (175) — 23. Immanentní cíl Brüttův (176) — 24. Pojem objektivnosti u Eyckena (176) — 25. Positivism Eyckenův a Ehrlichův, teleologie Eyckenova a Stammlerova (177).	
V. Požadavek jednotnosti u Eyckena a Kohlera . . . . .	178
26. Hierarchie cílů (178) — 27. Myšlenka rovnováhy v právu (179) — 28. Požadavek jednotnosti apriorním předpokladem práva (180) — 29. Reální cíl Eyckenův a kultura Kohlerova (181).	
VI. Charakteristika směru teleologického . . . . .	181
30. Eyckenovo učení o konstruktivní jurisprudenci (181) — 31. Eyckenovo a Bergbohmovo stanovisko k pozitivnímu právu (183) — 32. Eyckenova cesta k objektivním praktickým poznatkům (183) — 33. Jeho pojem spravedlnosti (184) — 34. Spravedlnost a zákonitost (185).	

## 2. Směry volnoprávní.

I. Různodvornost učení volnoprávního . . . . .	186
35. Rozdíly mezi směry volnoprávními (186) — 36. Směr sociologický a relativistický, citová a zájmová jurisprudenc (187) — 37. Skeptický ráz směrů (187) — 38. Cizí prvky v učení volnoprávním (188).	
II. Teoretické prvky směru sociologického . . . . .	189
39. Učení Fuchsovo (189) — 40. Sociologický směr Fuchsův a Ehrlichův (189) — 41. Právníctví jako věda a jako umění (190) — 42. Metodologie a technologie práva (190) — 43. Přenášení metod přírodovědných do vědy právní (191) — 44. Směr Fuchsův a zájmová jurisprudenc (192) — 45. Řeč a teoretické i praktické poznatky (193) — 46. Metoda zjišťování zájmů (194).	
III. Exaktní prvky směru relativistického . . . . .	195
47. Radbruchovy čtyři říše (195) — 48. Hodnota spravedlnosti (196) — 49. Třídění hodnot. Politické směry (197) — 50. Spravedlnost a mravnost (198) — 51. Spravedlnost v soustavě hodnot (198) — 52. Úkol právní vědy a filosofie práva (199) — 53. Záměna hodnoty se statkem (200) — 54. Učení Radbruchovo, Stammlerovo a Fuchsovo (202).	
IV. Charakteristika směrů volnoprávních . . . . .	204
55. Moment účelnosti v právu (204) — 56. Positivism a účelnost (205) — 57. Hodnota předpokladem objektivních poznatků (207) — 58. Technické chápání práva a hodnota (208) — 59. Relativism při technickém chápání práva (209) — 60. Intuitivní a vědecké chápání (211).	

## Díl čtvrtý. Směr pragmatický.

I. Meze metodového singularismu . . . . .	213
1. Přehled metod právnických (213) — 2. jejich jednostrannost (214) — 3. Pragmatism jako pozitivní metodologie (214) — 4. Pragmatický a kritický postup v metodologii (215).	

II. Učení Genyho . . . . .	216
5. Nauka o interpretaci platného práva (216) — 6. Kritika výhradného uznávání zákonného práva a pojem práva (218) — 7. Normativní ráz práva (219) — 8. Souvislost metodologie s obecnou filosofií (219) — 9. Epistemologie právnická (221) — 10. Metodologie právnická (223) — 11. Sloučení různých metod v právnictví (224) — 12. Rozdíl mezi metodami právnickými a metodami jiných věd (225) — 13. Vlastní úkol právní vědy (225) — 14. Skutečnosti právnické a jejich vědecké chápání (226) — 15. Zvláště spravedlnost jako skutečnost (227).	
III. Konstitutivní kategorie práva a metodologické formy právní vědy . . . . .	228
16. Právo a právní věda (228) — 17. Splývání epistemologie s metodologií (229) — 18. Splývání vědy s technikou právnickou (231) — 19. Genyho pojem vědy (233) — 20. Učení Genyho a „la philosophie nouvelle“ (234) — 21. Positivistické příměsky v učení Genyho (234) — 22. Jeho pojem právní techniky (235) — 23. Splývání metodologických forem s konstitutivními kategoriemi (237).	
IV. Objektivnost a skutečnost podle Genyho . . . . .	238
24. Objektivní pravda, skutečnost a intuice (238) — 25. Pojem objektivnosti u Genyho (240) — 26. Kritika jeho pojmu objektivnosti (242) — 27. Kriteria správnosti poznatku (243) — 28. Objektivní pravda a objektivní dobro (245) — 29. Doplnování výtvorů diskursivního myšlení intuicí (246).	
V. Idea účelnosti a spravedlnosti . . . . .	249
30. Možnost objektivních poznatků praktických (249) — 31. Povinnost k myšlení a povinnost k jednání (251) — 32. Roztřídění správných poznatků (252) — 33. Účelnost a spravedlnost (252) — 34. Přírozeno-právní ráz ideje spravedlnosti u Genyho (253).	
VI. Charakteristika směru pragmatického . . . . .	255
35. Positivism Genyho (255) — 36. Vliv nové filosofie (256) — 37. Technické prvky v metodologii Genyho (257) — 38. Genyho pragmatism (257) — 39. Příliš úzké pojetí úkolu metodologie (259) — 40. Zákon, právo a kultura — dogma, věda a příroda (261).	